

És un mot de la nostra terminologia nàutica de sempre, però avui només conegut en la variant *enflonc*. Ho havia jo anotat dels pescadors de Sant Pol, 1932, 1936, pron. *amflònk* (algun cop *-ón*), amb l'explicació «cordatge molt fort que baixa arrambat al costat de proa de l'arbre i acaba en el car i antena; passa pel capdamunt de l'arbre, per dins del calcés (rutllant per la politja de dins), i serveix, junt amb les estrisses, per hissar l'antena» (no cal dir que també quan es tracta de fer-la baixar). *AlcM* ho confirma 10 Canet, i segons Amades i Roig (*BDC XII*) també s'usa a Mataró, mentre que a Blanes dirien *amant*; en realitat els deuen conèixer tots dos, car això és el que passa fins al Golf de Roses, puix que tinc nota de 1937 que a l'Escala, hi ha també notícia d'*amant*, però la gent popular marina no l'usa gaire i diuen *amflonc*.²

El *DAG*, atribueix «*auflonch*: corda per a issar la vela» a Badalona; examinats, però, els originals, segons nota que en conservo de 1936, vaig veure que eren una cèdula d'Aguiló, en la qual tant la segona lletra com la sisena eren una mica dubtoses, però idèntiques l'una a l'altra i semblaven *n* més que *u*; hauria calgut, doncs, llegir *anflonch*. Sempre el mateix. I que la forma amb inicial *fl-* deu haver estat la popular fins a l'extrem Sud de la llengua, ho prova el murcià, que n'ha fet *fronco* (GaSoriano) que ja el vocabulari de Sevilla va registrar ben prop del nostre límit, a les platges de San Pedro del Pinatar i amb la definició «cabo grueso que, asegurado por un extremo a la verga, sirve para hacer grandes esfuerzos». ¿Cal dir que trenats de fibres de jonc o d'espart (a penes de cànem) haurien estat ben poc adequats per a tals esforços, i més en maniobres ràpides, sovint en moments de nerviosisme i de perill?

Constatem que la forma popular avui pertot, en català, és *enflonc*, ço que compensa en algun sentit el fet que fora de la nostra llengua, i antigament fins en català, hi ha inicial *f-* unànime, i observem que la variant *flaonc* amb *ao* no apareix allloc més que en el doc. de 1352 (deu ser, doncs, alterada per alguna contaminació o ultracorrecció).³

En tot cas el nostre mot s'estén als llenguatges germans amb terminologia del Mediterrani; en primer lloc el provençal: *floun*, *flon* (*TdF*) «terme de marine: cordage qui sert à hisser l'antenne et la voile, itague», i el poeta ell mateix va usar-lo: «soun anteno vesès caire, / e pendoulà si *floun* sus lou ventre caunù» (trad. «et pendiller les drisses», *Calendau III*, 56.7). Ja allí degué ser medieval, per més que no en tingui cita directa, sinó de Rouen en context francès de 1382 «item de tailles de *flonc* embrouqués de coivre»,⁴ però difícilment pot ser altra cosa que un terme usat pels tripulants de Provença que es contractaven a Normandia (car en la terminologia atlàntica només són coneguts el germanisme *itague* i l'oficialesc *amant*). Pel camí es troba «*les flons*, nom que les mariniers du lac de Genève donnent aux garans d'un palan à trois ou à quatre réas, qui sert de Drisse à l'antenne» (Jal).

Més estès a Itàlia, però allí amb una varietat de formes que correspon als diversos centres, petits i grans, de difusió del lèxic marítim (les enumera Jal en diferents articles). La forma *fionco* allí és antiga, i no en té docs. directes, però la prova amb l'autoritzat i ben documentat *Dizionario di Marina* de Stratico (Milà 1813): «termine di galera: corda che passa per le pulegge della taglia di maestra e del taglione, sulla quale fanno forza i marinaj per l'issare l'antenna»; «*fionco*: corda che serve per issare i pennoni e le antenne», Tommaseo.

Ara bé, el nexa inicial *FL-* es canvia normalment, a Gènova, per la fonètica dialectal, en *ʃ-* (Bertoni, *L'Italia Dialettale*, § 51), i de fet no solament ens diu Jal (p. 1331) que la forma genovesa actual és *sciunco*, sinó que ja ens la documenta en textos genovesos del S. XIII, llavors és clar amb la grafia *xunchus*, en baix llatí: «item, *xunchum*, candellas et sarcia pro muniendis arboribus ad sufficientiam» en un contracte en què Sant Lluís noliejava a Gènova, l'any 1246, dotze naus per al seu passatge a Oltra-Mar; «arbor de proda cum candelis 16, et amantibus 3 --- arbor de medio furnita cum amantis 2, tagiis 4 pro *xunchis*, et 4 *xunchis*, et candelis 14 ---» en una altra acta de Gènova de 1258 (ib., p. 1564).

Comprenem, però, que pronunciat així, la gent d'altres contrades italianes, menys navegants, ho identifiqués amb *JUNCUS* 'jonc', que si no tenia sorda la palatal, es pronunciava tanmateix amb *g-*, o localment fins *z-*. D'ací la italianització *gionco* que el *Vocab.* de Pantero (1614) explica «*gionco* del trinquetto è una fune colla quale si alza e si abbassa l'antenna del trinquetto». De la qual ja es troba una cita el 1268 «*jonchis* quatuor ex quibus duo debent esse senarii; tagiis quatuor de *jonchs*» en un «contrat d'affrètement pour la nef *le Paradis*». D'on un verb it. antiq. *ingiuncare* «legar con i *gionchi*» (Pantero), usat en algun contracte francès de galeres italianes: «pour de jong<s> pour *injonquer* les voiles, 12 réaux» («garnir les voiles de rabans de ferlage», en el *Compte de dépenses faites pour la galère Dornano*, l'any 1641).

En resum, doncs, totes les formes romàniques es poden resoldre fonèticament en una base *FLONCU*, si consentim a admetre el joc de canvis de fonètica inductiva i contaminacions de parònims. Però quin seria en el fons l'ètimon d'això és cosa molt més obscura. De tota manera és evident que partir de *JUNCUS* 'jonc', com volia Jal, no pot anar: no sols per la raó semàntica, sinó perquè la documentació ja apunta en majoria aclaparadora cap a una altra direcció; i el raonament fonètic inequívoc és que *j-* no es pot tornar *fj-* ni menys *fl-* (unànime pertot fora de l'àrea ital. de palatalització de *L* darrere consonant), i ni tan sols el *sci-* de les formes genoveses. Però si això és clar, substituir-ho per una conjectura positiva és ficar-se per camins foscos i fer passos arriscats: car hi ha moltes paronomàsies a l'aguait.

¿Qui podria aquí deixar de fer memòria del curiós *floincson* dels ploms sorotàptics d'Arles? Verament si és un acríst (com vaig fonamentar en *EntreDL*